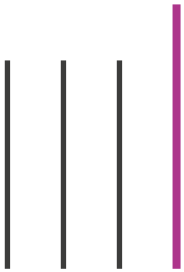
COL·LECCIÓ OPUSCLES · 2

Després de *Paisatge emergent*

La poesia escrita per dones
als Països Catalans (2000-2025)

EL PONT
EDICIONS

Col·lecció «Opuscles», 2

Després de *Paisatge emergent*

La poesia escrita per dones als Països Catalans (2000-2025)

EL PONT
EDICIONS

Després de Paisatge emergent*: la poesia escrita per dones als Països Catalans (2000-2025)*
Castelló de la Plana, novembre de 2026

Estudi elaborat arran de l'article «Una cambra pròpia de nord a sud: la veu poètica femenina als Països Catalans» (Col·lecció Opuscles, núm. 1), publicat també a *elpontdeleslletres.cat* el 7 d'octubre de 2026.

© Del text: El Pont Cooperativa de Lletres

© D'aquesta edició: Edicions El Pont, Col·lecció «Opuscles», 2

© De la portada: vetavisual.com

Edita: El Pont Cooperativa de Lletres

Coordinació: Reis Lliberós

Aquest estudi ha comptat amb assistència d'intel·ligència artificial per al buidatge de les dades i per a la detecció de possibles incongruències i imprecisions ortotipogràfiques.

Sumari

Presentació 7
1. Introducció 10
2. Estat de la qüestió i marc teòric 11
3. Corpus i mètode 14
4. La presència en xifres 19
5. Línies de la poesia actual 28
6. Conclusions 33
7. Fins on arriba aquest estudi 35
Bibliografia 37
Apèndix 39

Presentació

Algú, us ho dic, es recordarà de nosaltres,
fins i tot en un altre temps.
Safo, fragment 147

Aquest opuscle naix d'una conversa. A l'octubre vam publicar a la nostra web –*elpontdeleslletres.cat*– «Una cambra pròpia de nord a sud: la veu poètica femenina als Països Catalans», un recorregut per la poesia escrita per dones en la nostra tradició, des de la trobairitz Beatriu de Dia fins a les poetes d'ara. Aquell text era el punt de partida d'una taula rodona a la Plaça del Llibre de Castelló, i acabava amb una afirmació que ens semblava evident: la poesia que fan hui les dones en català té una força i una presència que no havia tingut mai.

Però una cosa és la força i una altra el reconeixement. Ho podíem intuir, ho sentíem dir als recitals i a les presentacions, ho llegíem en articles i antologies. Ens faltava, però, acreditació empírica. Per això ens hi vam posar: qui guanya els premis de poesia, qui publica en les col·leccions de referència, i com ha canviat tot això des del 2000.

Les referències inicials són dues antologies del 1999, *Paisatge emergent* i *Contemporànies*, que van reivindicar una tradició poètica femenina deixada al marge i que van obrir un camí que encara recorrem. Un quart de segle després, la pregunta és senzilla i incòmoda alhora: el canvi que tothom percep es correspon amb una presència real de les dones allà on es decideix què es publica i què es premia?

Per respondre-la, s'han revisat edició per edició els guanyadors de trenta-quatre premis de poesia de Catalunya, el País Valencià i les Illes entre el 2000 i el 2025, 671 guardons en total, i els catàlegs de divuit

col·leccions de poesia, amb 1.285 llibres originals en català. L'estudi no pretén ser una opinió més, sinó un inventari, amb les seues fonts a la vista i amb les dades obertes perquè qualsevol les puga revisar, corregir o ampliar.

Les xifres diuen coses que convé escoltar. Les dones signen al voltant d'una quarta part dels llibres i dels premis, i aquesta proporció només puja de manera clara en els últims anys. En els premis per a joves hi ha paritat, però el camí cap a la consagració continua sent més estret. La geografia pesa: el reconeixement no es reparteix igual a Catalunya, al País Valencià i a les Illes, i les autores illenques en són el cas més agut. I una part important del canvi d'aquests anys és el reconeixement tardà d'autores que escrivien des de molt abans i que ara, per fi, troben el lloc que mereixen.

L'estudi també diu on s'atura. No sabem quantes dones es presenten als premis, perquè les entitats no ho fan públic. No hi entren la Catalunya del Nord, Andorra, la Franja ni l'Alguer, perquè no hi ha sèries de premis prou completes per a comptar-les. I la pujada recent pot ser el principi d'un canvi de fons o una oscil·lació: només el temps ho dirà. Explicitar aquestes limitacions també forma part del mètode.

Des d'El Pont Cooperativa de Lletres creiem que les lletres d'un país es construeixen també amb aquesta mena de mirada: la que s'atura a comptar, a contrastar i a fer preguntes. No pretenem tancar cap debat, sinó oferir-li una base més sòlida. Les xifres no substitueixen la lectura dels poemes, però ajuden a entendre per què unes veus arriben a mans de molta gent i d'altres es queden pel camí.

Aquest opuscle, el segon de la col·lecció, vol ser una eina per a la conversa: per a qui escriu, per a qui edita, per a qui forma part d'un jurat i per a qui llig. Si serveix perquè en els pròxims vint-i-cinc anys calga comptar menys i llegir més, haurà complit el seu objectiu.

Quim Pont

Després de *Paisatge emergent*: la poesia escrita per dones als Països Catalans (2000-2025)

Resum

Vint-i-cinc anys després de *Paisatge emergent* (1999), les dones signen una quarta part de la poesia que es publica i que es premia en català. L'estudi contrasta quatre fonts del període 2000-2025: 268 guardons d'onze premis de consagració, 322 guardons de setze premis territorials o locals, 81 guardons de set premis de debut i 1.285 llibres originals de divuit col·leccions de poesia de Catalunya, el País Valencià i les Illes Balears. Les dones obtenen el 24 % dels guardons de consagració i el 26 % dels territorials, i signen el 26 % dels llibres estudiats. Les dels premis de consagració i dels llibres només pugen de manera clara a partir del 2020; la dels territorials, ja des del 2010. Als premis de debut, en canvi, les dones arriben al 51 %. El desequilibri ja és present en la publicació, i els premis, en conjunt, el reprodueixen; només els premis de debut se n'aparten. La bretxa més gran és la de les autores de les Illes, que obtenen el 9 % dels guardons de consagració que van a autors illencs. Més de la meitat dels guardons de consagració per a dones (34 de 63) van a autores que ja publicaven abans del 2000. L'estudi llig aquestes dades al costat de quatre línies de la poesia actual i matisa la idea d'un «punt de no retorn» generacional.

Paraules clau: poesia catalana contemporània; escriptores; premis literaris; edició de poesia; consagració; Països Catalans.

Abstract. Twenty-five years after *Paisatge emergent* (1999), women account for a quarter of the poetry published and awarded in Catalan. This study compares four sources for 2000-2025: 268 awards from eleven established prizes, 322 from sixteen regional or local prizes, 81 from seven debut prizes and 1,285 original books from eighteen poetry series in Catalonia, the Valencian Country and the Balearic Islands. Women received 24% of established awards and 26% of regional ones, and authored 26% of the books studied; the shares of established awards and of books rise clearly only after 2020, that of regional prizes from 2010. In debut prizes, by contrast, women won 51%. The imbalance is already

present in publishing and, overall, the prizes reproduce it; only debut prizes depart from it. The widest gap concerns women from the Balearic Islands, who received 9% of the established awards going to Balearic poets. More than half of the established awards to women (34 of 63) went to poets who were already publishing before 2000. The study reads these data alongside four lines of current poetry and qualifies the notion of a generational 'point of no return'.

Keywords: contemporary Catalan poetry; women writers; literary prizes; poetry publishing; consecration; Catalan-speaking territories.

1. Introducció

El 1999 es van publicar dues antologies que tancaven una etapa. *Paisatge emergent*, a cura de Montserrat Abelló, Neus Aguado, Lluïsa Julià i Maria-Mercè Marçal, reunia trenta poetes catalanes del segle XX. *Contemporànies*, de Vinyet Panyella, ampliava la mirada a les poetes de tots els Països Catalans. Totes dues responien a una mateixa necessitat: fer visible una tradició femenina que la historiografia havia deixat al marge i que la crítica feminista, amb Marçal al capdavant, havia començat a reconstruir. Vint-i-cinc anys després, la situació és una altra. Una promoció de poetes nascudes entre els anys setanta i noranta ocupa un lloc central en la poesia catalana, i la crítica recent parla d'un «punt de no retorn» en les poètiques dominants (Matas 2024: 273).

Aquest estudi parteix d'una pregunta senzilla: aquest canvi es correspon amb una presència real de les dones en els espais on es decideix què es publica i què es premia? La impressió d'un canvi profund és compartida, però es basa sobretot en la visibilitat d'uns quants noms. Per contrastar-la, l'estudi mesura la presència de les dones entre el 2000 i el 2025 en quatre fonts: els premis de consagració, els premis territorials o locals, els premis de debut i els catàlegs de les col·leccions de poesia. Les dades es desagreguen per territori.

El treball té tres objectius. El primer és quantificar aquesta presència amb dades verificables, una dimensió que els estudis recents, centrats en la lectura dels textos, no han abordat de manera sistemàtica. El segon és comparar els territoris de llengua catalana, perquè la majoria d'estudis prenen el Principat com a marc i tracten el País Valencià i les Illes com a apèndixs. El tercer és relacionar aquestes dades amb la poesia que s'escriu, a partir de quatre línies de lectura que les xifres ajuden a entendre.

L'estudi té set apartats. Després d'aquesta introducció, el segon resumeix l'estat de la qüestió i el marc teòric. El tercer descriu el corpus i el mètode. El quart presenta les dades, i el cinquè les llig al costat de les obres. El sisè recull les conclusions, i el setè explica fins on arriba l'estudi i per on es pot continuar.

2. Estat de la qüestió i marc teòric

2.1. Criptogínia i genealogia

Els estudis sobre poesia catalana escrita per dones parteixen de la constatació d'una absència. La historiografia del segle XX va construir el cànon poètic gairebé sense autores. La crítica ha anomenat aquest fenomen *criptogínia*: l'ocultació dels referents femenins (Matas 2024: 53). Els mecanismes d'aquesta ocultació coincideixen amb els que Joanna Russ va descriure per a la literatura en anglès: negar l'autoria, desqualificar l'obra, presentar-la com una excepció o reduir-la a un gènere menor (Russ 1983; Matas 2024: 274).

La resposta va ser genealògica. Maria-Mercè Marçal, com a poeta i com a assagista, va defensar la necessitat de referents propis i d'una «poeta far» que permetera escriure des d'una tradició i no des de l'excepció. És ella mateixa qui ha acabat ocupant aquest lloc per a les poetes del segle XXI (Matas 2024: 275). Amb Lluïsa Julià, Marçal també va

assenyalar que el binomi centre-perifèria era un dels pilars sobre els quals s'havia construït el cànon de la poesia catalana (Matas 2024: 54). Aquest estudi pren aquella observació en un sentit literal: territorial.

2.2. Les antologies com a instrument de visibilitat

Les antologies han estat l'eina principal per fer visible aquesta tradició. Rábade Villar (2004) va estudiar les antologies de dones publicades entre el 1975 i el 2001 i va mostrar que oscil·laven entre la reivindicació i la compartimentació; més tard (2007) va estendre l'anàlisi a les antologies generals de poesia a Catalunya. Després del 1999, les antologies d'autores han continuat, sovint amb una forta dimensió territorial: l'*Antologia de poesia catalana femenina* de Carme Riera (2003); *Eròtiques i despentinades*, d'Encarna Sant-Celoni (2008); *Donzelles de l'any 2000*, ordenada per territoris i amb autores d'Andorra, Occitània i l'Alguer (Díaz Vicedo i Roig 2013); *Amb accent a la neutra*, dedicada a les poetes de Mallorca (Massanet i Riera 2014); *Elles*, centrada en les valencianes (Ballester 2022), i *Flamarades sortiran*, antologia de poesia feminista (Massanet 2023).

El balanç més recent és el de Meritxell Matas, que ha buidat les antologies generals del període. Les dones hi representen entre el 20 i el 40 % dels noms. No hi ha cap antologia general amb una dona com a curadora, ni cap antologia d'autores feta per un home, ni cap tria general amb més dones que homes (Matas 2024: 106-107, 274). Matas conclou que les antologies generals són «masculines en la seva universalitat», i que les de dones són restrictives i compartimentades (Matas 2024: 274).

2.3. La poesia de les dones després del 2000

La tesi doctoral de Matas (2024), precedida d'un article a *Lectora* (2019), és el primer estudi acadèmic de conjunt de la promoció que comença a publicar a partir del 2000. El corpus inclou 62 autores i 211 obres (Matas 2024: 13-15). La lectura s'organitza al voltant del cos

com a vehicle d'expressió: la identitat, el desig, el dolor, la maternitat, la pell i l'abjecció. La tesi situa en *Poètiques del cos* de Mireia Calafell (2006) l'inici del gir i proposa la imatge d'un «punt de no retorn» en les poètiques dominants (Matas 2024: 273).

Aquest estudi s'hi recolza, però se'n diferencia en tres aspectes. En primer lloc, la tesi afirma que «comencen a ser premiades més dones poetes» (Matas 2024: 9), però no ho quantifica: no buida premis ni catàlegs. En segon lloc, el corpus és majoritàriament del Principat, i el País Valencià i les Illes s'hi tracten en tres pàgines a partir de fonts de segona mà (Matas 2024: 55-57). En tercer lloc, el tall generacional deixa fora les autores que van debutar abans del 2000, que són, com es veurà, les que reben bona part del reconeixement institucional del període.

Per als territoris no centrals, les referències són més escasses. El volum *Feminismes. Subjectes del nou mil·lenni* (Julià 2020) inclou una panoràmica de Mallorca i Menorca, a càrrec de Maria Antònia Massanet (2020), i un text sobre les Pitiüses d'Helena Alvarado, que parla d'una «orfenesa genealògica» de les poetes eivissenques i formenterenques (Alvarado 2020: 216). Per al País Valencià, Maria Lacueva (2022: 23-25) distingeix quatre generacions d'autores en actiu i assenyala que la poesia és el segon gènere més publicat per les escriptores valencianes, només per darrere de la literatura infantil i juvenil. El volum *Poesia catalana avui 2000-2015* (Broch i Cornudella 2016) només dedica un capítol, el de Marta Font, a la qüestió del gènere (Matas 2024: 278).

2.4. Consagració: premis, editorials i prestigi

Per analitzar les dades, l'estudi adopta la noció d'*instància de consagració* de Pierre Bourdieu (1992). En un camp literari, el valor d'una obra no depèn només del text, sinó del reconeixement que li atorguen institucions concretes: les editorials de prestigi, els premis o la crítica. James F. English (2005) ha mostrat que els premis són un dels

mecanismes centrals d'aquesta economia del prestigi, perquè converteixen el judici d'un jurat en un capital simbòlic visible i transferible. Aquesta perspectiva permet distingir entre les instàncies d'entrada al camp, com els premis per a inèdits o per a joves, i les instàncies de consagració, com els grans premis de poesia o les col·leccions històriques.

En la poesia catalana, el debat sobre els premis s'ha centrat més en el seu nombre i en la seua funció que no pas en qui els guanya. Els balanços anuals han subratllat que són la via principal de publicació de molts poetes nous, però que no basten per crear una instància poètica estable (Plantada i Marrugat, citats a Matas 2024: 48-49). Maria Callís n'ha fet una crítica més directa: segons ella, el sistema demana «nous autors» cada temporada, alimentat pels premis i per una crítica que celebra els debuts (citada a Matas 2024: 48). L'apartat 4 posa a prova dues hipòtesis amb dades: si el reconeixement de les dones es concentra en l'entrada al camp i no en la consagració, i si la distribució territorial dels premis reprodueix el binomi centre-perifèria.

3. Corpus i mètode

3.1. Premis

L'estudi classifica els premis en tres nivells.

El primer nivell són els *premis de consagració*: els guardons de prestigi i d'abast nacional que fan de referència a Catalunya, al País Valencià i a les Illes, i amb els quals es consagren els poetes amb trajectòria. En formen part onze premis. A Catalunya, el Carles Riba, el Gabriel Ferrater (Sant Cugat), el Miquel de Palol (Girona) i els Jocs Florals de Barcelona. Al País Valencià, l'Ausiàs March de Gandia i el Vicent Andrés Estellés dels Premis Octubre. A les Illes, el Ciutat de Palma Joan Alcover i el Premi Mallorca. I tres premis de la crítica,

que no es convoquen, sinó que valoren llibres publicats l'any anterior: el Premi de la Crítica de poesia catalana, el Crítica Serra d'Or i el Josep Maria Llompart dels Premis Cavall Verd.

L'estudi es va fer en dues fases. La primera va buidar set d'aquests premis: el Carles Riba, el Gabriel Ferrater, el Miquel de Palol, l'Ausiàs March, el Vicent Andrés Estellés, el Ciutat de Palma i el Premi de la Crítica. La segona hi va afegir la resta. Aquests set premis inicials, que anomenem *nucli*, es mantenen a la taula 1 com a punt de comparació, per mostrar que els resultats no depenen de la selecció.

El segon nivell són els *premis territorials o locals*: setze premis d'obra inèdita convocats per ajuntaments, diputacions o consells, amb una dotació i una difusió més limitades. A Catalunya, el Maria-Mercè Marçal, el Màrius Torres i el Miquel Martí i Pol de Roda de Ter. Al País Valencià, el Premi València de la Institució Alfons el Magnànim, el Maria Beneyto, el Manuel Rodríguez Martínez d'Alcoi, el Vicent Andrés Estellés de Burjassot, el Senyoriu d'Ausiàs March de Beniarjó, el Ciutat de Sagunt, el Festa d'Elx i l'Ibn Hazm de Xàtiva. A les Illes, el Bernat Vidal i Tomàs de Santanyí, el Vila de Lloseta, el Ciutat de Pollença, el Miquel Àngel Riera de Manacor (des del 2013) i el Miquel Bauçà de Felanitx. Que una poeta consagrada guanye un premi d'aquest nivell no el converteix en un premi de consagració.

El tercer nivell són els *premis de debut o per a joves*. En són set: l'Amadeu Oller (inèdits de fins a 30 anys), el Joan Duch (menors de 35 anys), el Miquel Àngel Riera (joves, amb sèrie documentada fins al 2009), el Francesc Garriga (inèdits, des del 2016), el Salvador Iborra (de 16 a 30 anys, des del 2018), el València Nova de poesia jove (des del 2016) i el Gumersind Gomila de Maó (de 18 a 35 anys, des del 2021).

S'han deixat fora tres premis: el concurs Miquel Martí i Pol d'Andorra, perquè només té documentades vuit edicions de vint-i-sis; el Premi Illa de Menorca, perquè premia poemes i no llibres i només admet autors menorquins, i el Marià Villangómez d'Eivissa, perquè és un premi escolar.

Per a cada edició entre el 2000 i el 2025 s'ha registrat l'any, l'autor o autora, l'obra, el gènere, el territori i l'estat del guardó: atorgat, desert, no convocat o sense dada. L'any és el de l'edició o el de l'anunci del premi, no el de publicació del llibre. Així, el Ciutat de Palma, que es lliura al gener següent, es data per l'edició, i el Premi de la Crítica es data per l'any en què s'anuncia. Quan un premi es comparteix, es compten tots dos guardons. El Joan Duch es compta des del 2008, perquè fins aleshores el premi era un volum col·lectiu.

Les fonts de partida són la Gran Enciclopèdia Catalana, la Viquipèdia i les fitxes d'edició de Grup 62, que publica tres dels premis. Per als premis territorials, s'han fet servir les llistes de veredictes de les editorials (Bromera) i les webs dels ajuntaments convocants. Les llistes del nucli i de l'Amadeu Oller s'han contrastat per mostreig amb fonts editorials i de premsa: deu anys del Carles Riba, vint-i-tres del Ferrater, catorze del Palol, setze de l'Ausiàs March, vuit de l'Estellés i del Ciutat de Palma, set del Premi de la Crítica i quinze de l'Amadeu Oller. El contrast no ha alterat el gènere de cap guardonat, però ha permès corregir la datació de dues edicions del Ferrater i de la sèrie del Premi de la Crítica, a més d'un títol i un cognom. Els anys sense dada fiable es marquen com a tals i no entren en els recomptes.

3.2. Catàlegs

Per estudiar la producció editorial s'ha consultat la Base de dades de llibres editats a Espanya, de l'Agència Espanyola de l'ISBN, que permet cercar per col·lecció, per editorial i per anys. S'han buidat divuit col·leccions o sèries de poesia:

– **A Catalunya:** Els Llibres de l'Óssa Menor (Proa), Alabatre (LaBreu), Biblioteca de la Suda (Pagès), Cadup (Godall), Poesia (Viena), Poesia dels Quaderns Crema, Jardins de Samarcanda (Cafè Central i Eumo), la col·lecció Joan Duch (Fonoll), les sèries de poesia de Llibres del Segle i la de Poncianes.

– **Al País Valencià:** Bromera Poesia, Razef (Edicions 96), Edicions del Buc i Poesia 3i4.
– **A les Illes:** La Balenguera (Moll), Ossos de Sol i les altres sèries de poesia d'AdiA, i Trucs i Baldufes (El Gall).

Deu de les col·leccions es van consultar pel nom de la col·lecció. Les altres vuit es van consultar per editorial i col·lecció, i es va revisar la fitxa de cada títol per descartar els llibres que no són de poesia. Un cop eliminats els duplicats d'ISBN (edicions en paper i digitals) i les reedicions, queden 1.563 títols únics.

Cada títol s'ha classificat en una de cinc categories: obra original en català (1.285 títols), traducció (160), recuperació d'autors morts abans del 2000 (52), llibre col·lectiu, anònim o sense gènere identificat (41) i llibre en castellà (25). Els percentatges de l'apartat 4 es calculen sobre l'obra original. El gènere és el del primer nom que signa el llibre; s'ha assignat pel nom de pila i s'ha revisat a mà en els casos dubtosos.

3.3. Variables de creuament

Per a cada guardó s'ha registrat el territori de naixement de qui el guanya. Quan la persona va nàixer fora del domini lingüístic, es compta el territori on ha fet la seua trajectòria. En els premis territorials, aquesta dada s'ha obtingut de la Viquipèdia, les editorials i la premsa, amb una seguretat menor que en el nucli. Tres guardons (dos de consagració i un de debut) han quedat sense territori: compten en els totals per gènere, però apareixen com a «sense dada» en les taules per territori.

Per a les autores s'han afegit dues variables més: si el primer llibre de poesia és anterior o posterior al 2000, i si l'autora forma part del corpus de Matas (2024: 334-341). Aquestes dues variables permeten comparar el reconeixement institucional amb el tall generacional de la tesi.

3.4. Limitacions

El buidatge té cinc limitacions principals.

1. **Territoris que queden fora.** No inclou la Catalunya del Nord, Andorra, la Franja ni l'Alguer, perquè no s'hi ha trobat cap premi de poesia amb una sèrie de guanyadors pública i continuada. Alguns premis territorials, com el de Lloseta, el d'Elx, el de Santanyí o el de Burjassot, tenen anys sense dada, sobretot al principi del període.
2. **Reconeixement, no participació.** Els premis mesuren qui guanya, no qui es presenta, perquè les entitats no fan públic quantes obres signades per dones reben. Tampoc no s'ha analitzat la composició dels jurats.
3. **Cobertura desigual de les col·leccions.** Algunes col·leccions comencen més tard: Razef el 2001, Trucs i Baldufes el 2003, Alabatre el 2013, i Cadup, Edicions del Buc i Ossos de Sol el 2015. D'altres deixen de constar al registre abans del 2025: la Biblioteca de la Suda el 2019, la col·lecció Joan Duch el 2021, Bromera Poesia el 2022 i Viena el 2024. La Balenguera hi té un buit entre el 2015 i el 2018 que afecta especialment les dades de les Illes.
4. **Gènere binari.** La classificació per gènere és binària i segueix la identificació pública de cada persona. En tres casos (el Ciutat de Palma 2021, l'Amadeu Oller 2024 i el Salvador Iborra 2024) s'ha deduït de la concordança gramatical de les biografies i de la premsa.
5. **Recomptes petits.** No s'hi ha aplicat cap prova estadística. Les diferències s'han de llegir com a tendències, no com a resultats significatius.

L'apartat 7 recull aquestes limitacions i les altres qüestions que queden fora de l'estudi. Les dades completes, amb la font de cada registre, són al full de càlcul que acompanya l'estudi.

4. La presència en xifres

4.1. Els premis de consagració: una de cada quatre

Entre el 2000 i el 2025, les dones han guanyat 63 dels 268 guardons dels onze premis de consagració, un 24 %. En el nucli de set premis, la proporció és pràcticament la mateixa: 40 de 173, un 23 %.

La proporció creix, però a poc a poc. En el primer quinquenni (2000-2004) és del 15 %; puja al 19 % en el segon (2005-2009) i el tercer (2010-2014), i al 23 % en el quart (2015-2019). Només fa un salt clar en l'últim període, del 2020 al 2025, en què les dones obtenen 24 dels 63 guardons atorgats, un 38 %. La paritat no s'ha assolit en cap període; l'últim és el que més s'hi acosta.

Taula 1. Guardons atorgats a dones en els premis de consagració, 2000-2025

Premi	Territori	Guardons	Dones	% dones
Miquel de Palol	Catalunya	25	11	44
Josep Maria Llompart (Cavall Verd)	Tots	26	9	35
Crítica (poesia catalana)	Tots	24	8	33
Crítica Serra d'Or	Tots	26	8	31
Carles Riba	Catalunya	26	6	23
Vicent Andrés Estellés	País Valencià	25	5	20
Ausiàs March	País Valencià	26	5	19
Premi Mallorca	Illes Balears	17	3	18
Gabriel Ferrater	Catalunya	21	3	14
Jocs Florals de Barcelona	Catalunya	26	3	12
Ciutat de Palma Joan Alcover	Illes Balears	26	2	8
Total		**268**	**63**	**24**
Nucli de set premis		*173*	*40*	*23*

Les diferències entre premis són més grans que les diferències entre períodes. El Miquel de Palol va premiar dones en set de les vuit edicions entre el 2004 i el 2011, una sèrie sense equivalent en cap altre

premi. El Ciutat de Palma, en canvi, n'ha premiat dues en vint-i-sis edicions, i els Jocs Florals de Barcelona, tres.

Els tres premis de la crítica, que valoren obra ja publicada, donen més guardons a dones que els premis d'obra inèdita: 25 de 76 (un 33 %), davant de 38 de 192 (un 20 %). Una explicació possible és que, quan el jurat tria entre llibres que ja circulen, les dones hi tenen més presència que quan tria entre originals presentats a una convocatòria, tot i que en els catàlegs, que també són llibres que circulen, la proporció és més baixa (26 %). Aquesta hipòtesi només es podria comprovar amb el nombre d'originals presentats per dones, una dada que les entitats no fan pública.

4.2. Entrar i quedar-se: debut i consagració

Si la crítica de Callís fóra la clau, és a dir, si el sistema premiara autors nous cada temporada i després els oblidara, caldria esperar que les dones entraren pels premis de debut i que després desapareguereren. Les dades confirmen la primera part, però no la segona: les dones sí que entren pels premis de debut, però després no desapareixen més que els homes.

Als premis de debut, les dones guanyen 41 dels 81 guardons, un 51 %, i des del 2010 s'hi mantenen per damunt de la meitat (figura 1). El València Nova, l'únic premi valencià de poesia jove amb una sèrie llarga, ha premiat sis dones en vuit edicions amb guardó. A l'Amadeu Oller, convocat des del 1964, les dones són el 63 %: hi van publicar el primer llibre Laia Noguera, Maria Cabrera, Mireia Calafell, Irene Solà, Glòria Coll i Juana Dolores, entre altres. És, en bona part, la promoció que estudia Matas.

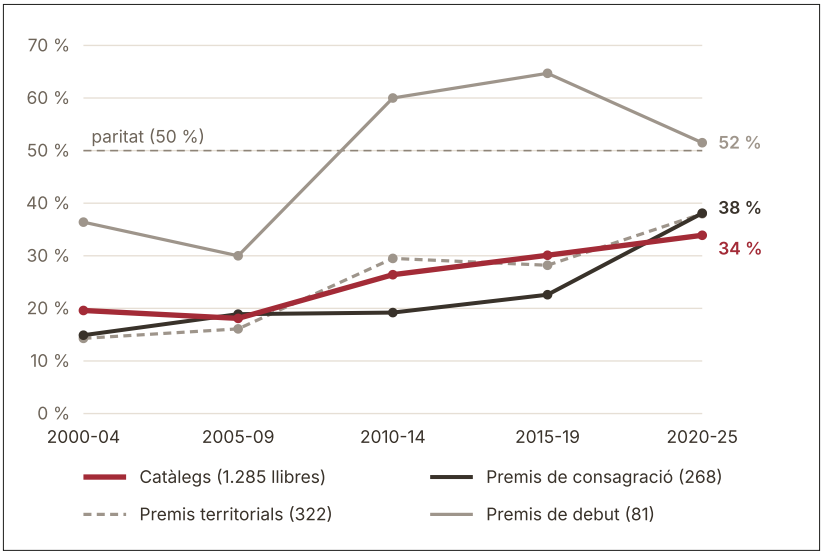

Figura 1. Percentatge de dones per període: guardons de premis de consagració (268), territorials (322) i de debut (81), i llibres originals en català de divuit col·leccions (1.285). Font: elaboració pròpia.

La diferència amb els premis de consagració no s'explica pel fet que les guanyadores de debut s'aturen. De les dones que van guanyar un premi de debut fins al 2015, sis de quinze (un 40 %) n'han obtingut després un de consagració: Laia Noguera, Àngels Gregori, Maria Cabrera, Mireia Calafell, Glòria Coll i Irene Tarrés. És una proporció comparable a la dels homes, set de divuit (un 39 %).

El que passa és que els premis grans gairebé no són la continuació dels de debut: només 22 dels 268 guardons de consagració han anat a persones que abans havien guanyat un premi de debut. Els premis de debut no alimenten un relleu que després es descarta. Funcionen com un circuit propi, molt més paritari, que conviu amb un circuit de consagració on pesen les trajectòries llargues.

Aquesta lectura té tres límits. Els premis de debut tenen un límit d'edat, i entre les generacions joves hi ha més dones que escriuen poesia, de manera que una part de la diferència pot ser un efecte de l'edat

més que del prestigi. Les guanyadores de debut dels anys 2010 potser encara no han tingut temps d'arribar als premis grans, i la comparació caldrà repetir-la d'aquí a uns anys. I els recomptes són petits. Les dades no permeten afirmar que el circuit de consagració tanque el pas a les dones, però sí que no hi ha una continuïtat clara entre un circuit i l'altre.

4.3. El que es publica: els catàlegs

Una objecció previsible és que els premis només reflecteixen qui publica. Els catàlegs permeten comprovar-ho. En les divuit col·leccions buidades, les dones signen el 26 % dels llibres originals en català (331 de 1.285), una proporció pràcticament igual a la dels premis de consagració. Totes dues sèries es mouen en el mateix interval fins al 2019, entre el 15 i el 30 %, i pugen en l'últim període: fins al 34 % dels llibres i el 38 % dels guardons (figura 1).

Per territori de la col·lecció, la proporció també és semblant: un 27 % en les col·leccions de Catalunya, un 25 % en les del País Valencià i un 24 % en les de les Illes. Cal tindre en compte que aquest territori és el de l'editorial, no el de les autores, i que, per tant, no es pot comparar directament amb les xifres per territori dels premis. Les dues fonts tampoc no són del tot independents, perquè alguns premis es publiquen en les col·leccions buidades, com el Carles Riba i el Miquel de Palol a l'Óssa Menor; però aquests llibres són una part petita del total.

Taula 2. Llibres originals en català signats per dones, per col·lecció

Col·lecció	Editorial	Territori	Cobertura	Llibres	% dones
Cadup	Godall	Catalunya	2015-2025	31	52
Edicions del Buc	Edicions del Buc	País Valencià	2015-2025	18	44
Sèries de poesia (Culip, Què us diré i altres)	Llibres del Segle	Catalunya	2000-2025	57	32
Poesia	Viena	Catalunya	2000-2024	253	31
Biblioteca de la Suda	Pagès	Catalunya	2000-2019	113	31
Alabatre	LaBreu	Catalunya	2013-2025	68	31

Col·lecció	Editorial	Territori	Cobertura	Llibres	% dones
Ossos de Sol	AdiA	Illes Balears	2015-2025	72	31
Altres sèries de poesia	AdiA	Illes Balears	2006-2025	20	30
Razef	Edicions 96	País Valencià	2001-2025	26	27
Bromera Poesia	Bromera	País Valencià	2000-2022	111	23
Jardins de Samarcanda	Cafè Central i Eumo	Catalunya	2000-2025	72	22
Col·lecció Joan Duch	Fonoll	Catalunya	2000-2021	24	21
Poesia 3i4	3i4	País Valencià	2000-2025	60	20
Trucs i Baldufes	El Gall	Illes Balears	2003-2025	56	20
La Balenguera	Moll	Illes Balears	2000-2025 (buit 2015-2018)	94	19
Els Llibres de l'Óssa Menor	Proa	Catalunya	2000-2025	191	15
Poesia dels Quaderns Crema	Quaderns Crema	Catalunya	2000-2025	16	6
Poesia	Poncianes	Catalunya	2021-2023	3	(2 de 3)
Total				**1.285**	**26**

La variació entre col·leccions és més reveladora que la mitjana. La col·lecció més antiga i de més prestigi, Els Llibres de l'Óssa Menor, on es publiquen el Carles Riba i el Miquel de Palol, és de les que menys dones publiquen: un 15 % en el conjunt del període, amb una sola autora entre el 2015 i el 2019, tot i que entre el 2020 i el 2025 arriba al 30 % (10 llibres de 33). Només la col·lecció de poesia de Quaderns Crema en té menys, amb una autora entre setze llibres originals, en una sèrie dedicada sobretot a traduccions i recuperacions. La col·lecció de Poncianes, amb tres llibres originals, és massa petita per treure'n conclusions.

Les col·leccions més paritàries són Cadup (52 %) i Edicions del Buc (44 %), que comencen a constar al registre el 2015. Com que només cobreixen els anys en què la presència de dones és més alta, la comparació justa és amb el mateix interval: entre el 2015 i el 2025, el conjunt de les divuit col·leccions arriba al 32 %, i l'Óssa Menor, al 19 %. Fins i tot així, la distància és clara. El canvi arriba primer des de segells petits i recents, que Matas ja descrivia com els més vinculats a la presentació d'autors novells (2024: 61), i només en l'últim període

es fa visible al centre del sistema. La sèrie Poesia de Viena, la més gran del buidatge, se situa en el 31 %.

Les traduccions són més paritàries que l'obra original: un 36 % dels llibres traduïts amb autoria individual són d'autores (58 de 160). Les recuperacions, en canvi, són gairebé totes d'autors: només 8 de les 52 són d'autores.

4.4. Una geografia asimètrica

La dimensió territorial mostra una asimetria que la comparació entre dones i homes no deixa veure per si sola. La taula 3 compta guardons, no persones: una autora que guanya cinc premis hi apareix cinc vegades.

Taula 3. Territori de naixement de qui guanya els premis de consagració, segons el territori del premi (nombre de guardons)

Premis de…	Guardons	Autors de Catalunya	Del País Valencià	De les Illes	Altres o sense dada	Es queden al territori
Catalunya (Riba, Ferrater, Palol, Jocs Florals)	98	74	9	13	2	76 %
País Valencià (Ausiàs March, Estellés)	51	26	20	4	1	39 %
Illes Balears (Ciutat de Palma, Premi Mallorca)	43	22	2	17	2	40 %
Tots els territoris (premis de la crítica)	76	55	9	12	0	—

Els premis del Principat queden majoritàriament a casa: només nou dels noranta-vuit guardons han anat a autors valencians. Els premis valencians i els balears, en canvi, van sovint a autors del Principat. La circulació és desigual.

Una part d'aquesta desigualtat s'explica pel pes del Principat. Dels 268 guardons de consagració, 177 (un 66 %) han anat a autors nascuts a Catalunya, mentre que Catalunya té prop del 55 % de la població dels tres territoris. Els autors del Principat obtenen, doncs, una proporció de guardons superior al pes demogràfic de Catalunya en els tres territoris. L'asimetria també es veu en la direcció dels premis:

els autors del Principat obtenen el 76 % dels premis del Principat i al voltant de la meitat dels valencians i dels balears, mentre que els autors valencians obtenen el 39 % dels premis valencians i només el 9 % dels del Principat. El resultat és coherent amb el binomi centre-perifèria que Marçal i Julià havien identificat en la construcció del cànon (Matas 2024: 54). Cal notar, a més, que els premis del Principat han anat més sovint a autors de les Illes (13) que del País Valencià (9).

Els premis territorials dibuixen un mapa diferent. Els catalans i els valencians es queden a casa en prop de tres de cada quatre guardons (el 74 % i el 73 %), i els balears només en el 38 %. Al País Valencià, doncs, els premis locals són molt més propis que els grans premis, que van sovint al Principat. A les Illes, tant els uns com els altres van majoritàriament a autors de fora.

Per a les dones, la diferència territorial és encara més marcada. En els premis de consagració, les autores valencianes obtenen el 35 % dels guardons que reben els autors del País Valencià (14 de 40), més que les catalanes (45 de 177, un 25 %). Aquesta xifra s'ha de llegir amb prudència: inclou els dos guardons d'Anna Montero, nascuda a Logronyo i comptada pel territori de la seua trajectòria, i el de Pepa Úbeda, que s'ha identificat com a valenciana amb una seguretat menor. Sense aquests tres guardons, la proporció baixa al 30 % (11 de 37), encara per damunt de la catalana. Hi ha, a més, un fet singular: dels nou premis de la crítica que han anat a autors valencians en aquests vint-i-cinc anys, sis són per a dones (Maria Beneyto, Teresa Pascual, dues vegades, Anna Montero, Maria Josep Escrivà i Àngels Gregori).

Les autores de les Illes, en canvi, només han obtingut quatre dels quaranta-sis guardons de consagració que han anat a autors illencs, un 9 %: el Ciutat de Palma 2023 de Marina de Cabo i tres premis de la crítica a obres de trajectòria (Margarita Ballester, el 2005, i Antònia Vicens, el 2018 i el 2021). El Miquel Àngel Riera per a joves (fins al 2009), el premi balear per a joves amb la sèrie més llarga, no va premiar cap dona en les vuit edicions conegudes.

Els premis territorials confirmen la bretxa de les autores de la perifèria. Les illenques hi obtenen 9 dels 48 guardons que van a autors de les Illes (19 %), i les valencianes, 28 de 143 (20 %), davant del 37 % de les catalanes (48 de 131). L'«orfenesa genealògica» que Alvarado (2020: 216) detecta a les Pitiüses té, en aquestes xifres, un correlat institucional per a totes les Illes.

4.5. Generacions: qui rep el reconeixement

El tall generacional de Matas deixa fora una part important de les guanyadores. Dels 63 guardons de consagració que han obtingut dones, 34 són per a autores que ja publicaven abans del 2000. Entre elles hi ha Susanna Rafart, la més premiada, amb cinc guardons; Dolors Miquel, amb quatre, i Teresa Pascual, Maria Josep Escrivà, Gemma Gorga, Anna Montero o Antònia Vicens. Els altres 29 són per a autores que van debutar després del 2000, i d'aquests, 23 són per a autores del corpus de Matas. El reconeixement institucional arriba, doncs, a dues generacions alhora, i en el cas de les autores més veteranes sovint arriba tard, quan la trajectòria ja és llarga.

Als premis territorials, la proporció es decanta cap a les autores més joves. Dels 85 guardons que han obtingut dones, 68 són per a autores que van debutar després del 2000 i 14 per a autores que ja publicaven abans; en tres casos no s'ha pogut datar el primer llibre. Entre els guardons datats, les autores posteriors al 2000 són el 83 % (68 de 82), davant del 46 % en els premis de consagració (29 de 63).

4.6. Els premis territorials o locals: el mateix sostre, un altre mapa

Els setze premis territorials o locals permeten veure si el desequilibri depèn de la selecció dels premis grans. No en depèn: les dones hi obtenen 85 dels 322 guardons, un 26 %, una proporció molt pròxima a la dels premis de consagració i a la dels catàlegs. La progressió és, això sí, més nítida: del 14 % i el 16 % en els dos primers quinquennis passa a prop del 30 % en el tercer i el quart, i al 38 % en l'últim.

Taula 4. Dones per font i període, 2000-2025 (nombre i %)

Font	Unitats (guardons)	Dones (n)	2000-04	2005-09	2010-14	2015-19	2020-25	Total
Premis de consagració (11)	268	63	15	19	19	23	38	24
Premis territorials o locals (16)	322	85	14	16	30	28	38	26
Premis de debut o per a joves (7)	81	41	36	30	60	65	52	51
Catàlegs (18 col·leccions)	1.285	331	20	18	26	30	34	26

La geografia, en canvi, és més desigual. Entre els premis territorials, els valencians són els que menys guardons donen a dones: 32 de 169, un 19 %, davant del 30 % dels catalans i del 40 % dels balears. Els extrems són, d'una banda, el Ciutat de Sagunt (dues dones en vint-i-quatre guardons) i el Vicent Andrés Estellés de Burjassot (dues en disset), i, de l'altra, el Bernat Vidal i Tomàs de Santanyí (deu en vint-i-u) i el Miquel Àngel Riera de Manacor (vuit en tretze).

Però la xifra balear enganya. Els premis de les Illes van majoritàriament a autors d'altres territoris, i bona part de les guanyadores són del Principat. Si es mira d'on és qui guanya, el resultat canvia: com s'ha vist a l'apartat 4.4, les autores illenques només obtenen 9 dels 48 guardons territorials que van a autors de les Illes. El desequilibri més fort no és, doncs, el dels premis de cada territori, sinó el de les autores illenques, que tenen pocs premis a casa i gairebé cap fora.

4.7. Síntesi de les dades

Tres de les quatre fonts coincideixen a situar les dones al voltant d'una quarta part de la poesia que es publica i que es premia: el 24 % dels guardons de consagració, el 26 % dels territorials i el 26 % dels llibres originals. Totes tres pugen en l'últim període, fins a més d'un terç. Les antologies generals donen el mateix ordre de magnitud (Matas 2024: 106-107). Els premis de debut i algunes col·leccions joves en són l'excepció, amb proporcions que arriben a la paritat. Per territoris, el cas més desfavorable és el de les autores illenques, en els

dos nivells de premis analitzats per territori. Les valencianes tenen una presència alta en els premis de consagració, gràcies sobretot als premis de la crítica, però baixa en els territorials.

5. Línies de la poesia actual

La lectura temàtica de la poesia escrita per dones després del 2000 ja té un estudi de conjunt. Matas (2024: 179-272) ha mostrat que el cos, entès en un sentit ampli, n'és el vehicle principal: la identitat i el llenguatge corporal, el desig, el dolor, la maternitat i el dol gestacional, la pell, l'abjecció i la «tirania de la perfecció». Aquest apartat no repeteix aquella lectura. Proposa quatre línies que les dades de l'apartat 4 permeten veure des d'un altre angle. Les dues primeres, la relació entre poesia, territori i llengua i el reconeixement tardà de les autores veteranes, naixen directament de les xifres. Les altres dues, la relectura de la tradició i la veu pública, ja les ha descrites Matas; aquí s'hi afegeix el que en diuen les dades. No són escoles ni grups, sinó maneres de llegir un mateix període a partir dels desequilibris que les xifres evidencien.

5.1. Territori i llengua: les veus valencianes i illenques

La primera línia parteix d'una dada: en els premis de consagració, les autores valencianes tenen més presència que les catalanes (14 de 40 guardons, una xifra petita que cal llegir amb prudència), i les illenques molt menys. Al País Valencià, escriure en català és una decisió amb una càrrega política, i la petita escala dels nuclis literaris ha afavorit xarxes i espais propis (Matas 2024: 55). Lacueva (2022) hi distingeix quatre generacions d'autores: les nascudes entre el 1945 i el 1960, que majoritàriament van aprendre a escriure en valencià de grans; les que es van escolaritzar durant la transició; les primeres promocions que van aprendre la llengua a l'escola de manera reglada, i les més joves, que han crescut en un context de crisi econòmica i de polítiques contràries a la llengua.

Bona part d'aquest reconeixement institucional se l'emporten autores de les dues primeres generacions. Teresa Pascual va obtenir el Premi de la Crítica amb *Rebel·lió de la sal* (2009) i l'Ausiàs March amb *Vertical* (2018). Anna Montero va guanyar l'Ausiàs March i el Premi de la Crítica amb *Teranyines* (2010 i 2011). Maria Josep Escrivà, el Miquel de Palol i el Premi de la Crítica amb *Sempre és tard* (2020 i 2021). Totes tres publiquen sovint fora del País Valencià, a Proa, a LaBreu o a Pagès. Pascual i Montero pertanyen a la generació que, segons Lacueva, majoritàriament no va aprendre a escriure en valencià fins a l'edat adulta; Escrivà, nascuda el 1968, a la que ja es va escolaritzar en la llengua (Lacueva 2022: 23-25).

Les generacions següents arriben als premis per altres camins. Àngels Gregori va guanyar l'Amadeu Oller amb *Bambolines* (2003) i l'Ausiàs March amb *Llibre de les Brandàlies* (2007). Isabel Garcia Canet ha obtingut el Vicent Andrés Estellés dels Premis Octubre amb *Els afores* (2024). Begonya Pozo publica en col·leccions de les Illes i del Principat, com Ossos de Sol (*Sense treva*, 2016) o Cadup (*Arrel*, 2024). Les valencianes circulen cap a editorials d'altres territoris, mentre que els grans premis valencians premien sobretot autors del Principat: la xarxa existeix, però és asimètrica.

A les Illes, la situació és la contrària de la valenciana. Les valencianes tenen premis, però sovint publiquen fora; les illenques publiquen a casa, però amb prou feines tenen premis. Tenen una presència sòlida en col·leccions joves com Ossos de Sol, on publiquen Maria Antònia Massanet (*Kiribati*, 2015; *Aus de ramat*, 2019), Lucia Pietrelli (*Ortigues*, 2015; *La terra i altres llocs*, 2021) o Clara Fiol (*Còrpora*, 2021). Però gairebé cap no arriba als premis de consagració, i en els territorials en guanyen poques: Lucia Pietrelli, el Bernat Vidal i Tomàs de Santanyí (2011); Joana Maria Mallol, el Miquel Bauçà de Felanitx (2021), o Júlia Febrer, el Miquel Àngel Riera de Manacor (2025). Fora de les Illes hi ha excepcions significatives. Laura Torres Bauzà ha guanyat dos premis per a joves, l'Amadeu Oller (2016) i el Salvador

Iborra (2020), i Jèssica Ferrer Escandell va ser la primera autora illenca que va guanyar el Francesc Garriga, amb *Som aquí* (2022). Marina de Cabo, guanyadora del Ciutat de Palma 2023 amb *Deixar de fer peu*, s'ha presentat públicament com a castellanoparlant que escriu en català, una tria que planteja la relació entre llengua i territori com una elecció i no com una herència.

En aquesta línia, el territori no és només un tema, sinó una posició dins del sistema: des d'on s'escriu, on es publica i qui reconeix. La poesia de les valencianes i de les illenques fa visible una tensió que des del Principat sovint es percep menys.

5.2. El reconeixement tardà: les autores veteranes

La segona línia respon a la dada generacional. Més de la meitat dels guardons de consagració per a dones van a autores que ja publicaven abans del 2000 (34 de 63), i una bona part els reben després de trajectòries de dues o tres dècades. Susanna Rafart, la més premiada del període, va obtenir el Carles Riba amb *Pou de glaç* (2001), el Llompart amb *Baies* (2006), el Miquel de Palol i el Llompart amb *D'una sola branca* (2021 i 2022) i el Crítica Serra d'Or amb *Contracant* (2025). Dolors Miquel va guanyar el Gabriel Ferrater amb *Missa pagesa* (2006), l'Ausiàs March amb *El guant de plàstic rosa* (2016) i el Premi de la Crítica i el Crítica Serra d'Or amb *Ictiosaure* (2020). Gemma Gorga va obtenir el Palol amb *Llibre dels minuts* (2006) i el Premi de la Crítica amb *Mur* (2016), i Rosa Font Massot, el Carles Riba amb *Un lloc a l'ombra* (2010) i el Llompart amb *Temps el·líptic* (2023).

En alguns casos, el reconeixement arriba a l'obra reunida més que a un llibre nou. Zoraida Burgos va rebre el Premi de la Crítica el 2018 per *Convivència d'aigües*, la seua poesia reunida (Matas 2024: 46), i Maria Beneyto, nascuda el 1920, l'havia rebut el 2004 per *Bressoleig a l'insomni de la ira*. Rosa Fabregat va recollir la seua obra a la Biblioteca de la Suda (2012-2013). Antònia Vicens, a qui la crítica no va reconèixer plenament fins a *Fred als ulls* (Matas 2024: 46), publica a Alabatre

una sèrie de llibres que inclou *Tots els cavalls* (2017), *Pare, què fem amb la mare morta* (2021) i *Agafa la teva creu* (2025); els dos primers van rebre el Llompart (2018) i el Crítica Serra d'Or (2021).

Algunes d'aquestes autores ja eren a les antologies del 1999: Beneyto, Burgos, Fabregat, Pascual i Montero, a *Paisatge emergent*, i Font Massot, Miquel, Rafart, Gorga i Escrivà, a *Contemporànies* (Matas 2024: 320-322). En aquests casos, els premis han confirmat, anys després, la tria que ja havien fet les antologies.

Aquesta línia matisa la idea d'un «punt de no retorn» protagonitzat per les poetes del segle XXI (Matas 2024: 273). Matas parla de les poètiques, i aquest estudi no discuteix que hi haja hagut un gir en la manera d'escriure. El matís és un altre: en els premis, el canvi del període no el protagonitza només la promoció del 2000. És també, en bona part, el reconeixement tardà d'autores amb una llarga trajectòria.

5.3. La relectura de la tradició

La tercera línia és la construcció d'una genealogia pròpia. Matas ha mostrat, a partir dels epígrafs, les dedicatòries i les endreces d'una vuitantena de llibres, que les poetes del segle XXI teixeixen una xarxa de filiacions amb Marçal al centre i amb autores d'altres llengües com Sylvia Plath, Anne Sexton o Alda Merini (Matas 2024: 160-177, 275). Les dades dels catàlegs hi aporten un angle complementari: les traduccions són més paritàries que l'obra original, i un 36 % dels llibres traduïts en les col·leccions buidades són d'autores, entre les quals Sexton, Plath, Merini, Louise Glück, Antonia Pozzi o Kiki Dimoula. Aquestes traduccions són decisions editorials, no de les poetes, però dibuixen un repertori de lectures que coincideix amb les filiacions que descriu Matas.

La relectura de la tradició té també una dimensió editorial. Les antologies d'autores posteriors al 2000 no només recuperen noms: ordenen una tradició. *Com elles* (Vidal-Conte 2017) posa les poetes catalanes en diàleg amb les occidentals del segle XX. *Flamarades sortiran*

(Massanet 2023) proposa una lectura feminista de la poesia catalana. I *Foc al cos* (Gàzquez i Casas 2026) aplega la poesia eròtica escrita per dones en català des de l'edat mitjana fins avui, de les trobairitz a les veus més joves. En les col·leccions, en canvi, la recuperació d'autores mortes és encara escassa: de les 52 recuperacions identificades, només 8 són d'autores. Entre elles hi ha les reedicions de Marçal a l'Óssa Menor i la poesia de Mercè Rodoreda a Cadup (*Agonia de llum*, 2022).

En la poesia, la relectura passa pel mite i per la reescriptura. Laia Llobera, guanyadora del Vicent Andrés Estellés dels Octubre amb *Paradísia* (2022) i del Miquel de Palol amb *Saur* (2025), és també autora de *Cassandra* (2022). Mireia Calafell, que va obrir el gir amb *Poètiques del cos* (2006), ha guanyat el Riba amb *Si una emergència* (2023). En aquests casos, la genealogia no és només repertori de referències, sinó una manera de reclamar autoritat en un cànon que no la reconeixia.

5.4. La veu pública

La quarta línia és la presència de les poetes en l'espai públic. El període coincideix amb una expansió dels recitals, els festivals i les col·laboracions amb la música i les arts escèniques, que Matas descriu com la creació de «comunitats afectives» (2024: 61-70). Les dones hi tenen un paper central, no només com a autores, sinó també com a gestores culturals, programadores de cicles, editores i crítiques (Matas 2024: 9). Aquesta presència explica en part la seua visibilitat. Les dades hi afegeixen un matís: una autora molt present en l'escena pot ser absent de les col·leccions de prestigi.

Dolors Miquel n'és un exemple de llarga durada, amb una obra pensada també per a la veu que ha servit de referència per a la poesia oral (Matas 2024: 55). Entre les més joves, Maria Sevilla treballa la relació entre text, so i error tecnològic, de *If true: false; else: true* (2020) a *Plastilina* (2021) (Matas 2024: 51). Juana Dolores, actriu i poeta, va guanyar l'Amadeu Oller amb *Bijuteria* (2020) i ha continuat amb *Rèquiem català* (2023). I Blanca Llum Vidal, Carles

Riba 2024 amb *Tan bonica i tirana*, combina la poesia amb l'edició i la traducció.

La veu pública té també una dimensió política explícita. Les mobilitzacions feministes del 2018 i dels anys següents van coincidir amb un període de forta polititització de l'espai públic als Països Catalans (Matas 2024: 53), i moltes poetes del període escriuen des d'aquesta consciència. La pujada de les dones als premis i als catàlegs a partir del 2020 coincideix amb aquest context, però les dades no permeten establir-ne una relació de causa i efecte.

5.5. Què afegeixen les dades a la lectura

Les quatre línies no esgoten la poesia del període, però mostren com les xifres canvien la manera de llegir-la. La lectura centrada en la promoció del 2000 hi veu un gir. Les dades hi afegeixen dues capes. D'una banda, el gir conviu, en bona part, amb el reconeixement tardà d'autores amb una llarga trajectòria. De l'altra, es produeix en un sistema territorialment desigual, on els autors del Principat obtenen la major part dels guardons de consagració i on les autores illenques són les que tenen menys reconeixement.

6. Conclusions

Vint-i-cinc anys després de Paisatge emergent, la poesia catalana escrita per dones ha canviat de lloc, però no tant com fa pensar la seua visibilitat. Entre el 2000 i el 2025, les dones signen al voltant d'una quarta part dels llibres de les col·leccions estudiades (26 %), dels guardons dels premis de consagració (24 %) i dels territorials o locals (26 %). Fins al 2019, les tres proporcions es mouen entre el 14 i el 30 % (la dels territorials ja s'acosta al 30 % des del 2010), i pugen clarament en l'últim període: fins al 34 % dels llibres i el 38 % dels guardons, en tots dos nivells de premis. Les antologies generals (entre el 20 i el 40 %) confirmen aquest ordre de magnitud.

La primera conclusió és que el desequilibri ja és present en la publicació i que els premis, en conjunt, s'hi ajusten sense accentuar-lo. Hi ha dues excepcions. Els premis de debut se n'aparten cap amunt: les dones hi guanyen la meitat dels guardons, igual que en algunes col·leccions joves. I les autores illenques se n'aparten cap avall: en els premis de consagració obtenen el 9 % dels guardons que van a autors de les Illes, molt per sota del 24 % d'autores de les col·leccions illenques, tot i que aquesta xifra es refereix al territori de l'editorial i no al de les autores. La crítica a un sistema que demana autors nous cada temporada descriu bé el funcionament dels premis per a joves, però no explica la presència de les dones: les que guanyen un premi de debut arriben després a la consagració en una proporció comparable a la dels homes. El que s'observa és una separació entre dos circuits, un de més paritari i un altre on pesen les trajectòries llargues, amb la cautela que imposen l'efecte de l'edat i la mida dels recomptes.

La segona conclusió és territorial. El sistema poètic dels Països Catalans funciona amb una circulació desigual: els premis del Principat premien sobretot autors del Principat, i la meitat dels guardons dels grans premis valencians i balears van a autors del Principat; en conjunt, els autors del Principat obtenen el 66 % dels guardons de consagració, per damunt del seu pes demogràfic (prop del 55 %). Dins d'aquest marc, les autores valencianes tenen més presència que les catalanes en els premis de consagració, sobretot gràcies als premis de la crítica, però menys en els territorials. Les illenques en tenen molt menys en tots dos nivells: un 9 % dels guardons de consagració i un 19 % dels territorials que van a autors de les Illes. La desigualtat de gènere no és, doncs, uniforme: en els premis es combina amb la desigualtat entre centre i perifèria, i les Illes en són el cas més agut. La Catalunya del Nord, Andorra, la Franja i l'Alguer, sense premis de poesia amb sèries públiques i continuades, queden fora de qualsevol recompte, una absència que també és una dada.

La tercera conclusió és generacional. Més de la meitat dels guardons de consagració per a dones van a autores que ja publicaven abans del 2000 (34 de 63), i sovint arriben quan la trajectòria ja és llarga. Als premis territorials, en canvi, predominen les autores que debuten després del 2000. Aquesta dada no contradiu el gir de les poètiques que ha descrit Matas, però hi afegeix un matís: en els premis de consagració, el canvi del període no és només l'arribada d'una promoció nova, sinó també, en bona part, el reconeixement tardà d'autores amb una llarga trajectòria, sovint les mateixes que les antologies del 1999 ja havien reivindicat.

7. Fins on arriba aquest estudi

Un estudi amb dades diu molt, però no ho diu tot. Convé deixar escrit on s'atura aquest, per saber com s'han de llegir les xifres i per on es pot continuar. La majoria dels punts següents queden fora dels objectius del treball; no són errors, sinó portes que es poden obrir més endavant.

La participació als premis. L'estudi compta qui guanya, no qui es presenta. Les entitats convocants no fan públic quantes obres signades per dones reben cada any. Sense aquesta dada no es pot saber si el desequilibri dels premis ve del jurat o de qui hi concursa. Seria la primera dada que caldria demanar.

Els jurats. No s'ha analitzat qui forma els jurats ni com ha canviat la seua composició. Podria explicar casos singulars, com la sèrie del Miquel de Palol entre el 2004 i el 2011.

La perifèria del domini lingüístic. La Catalunya del Nord, Andorra, la Franja i l'Alguer queden fora, perquè no s'hi ha trobat cap premi de poesia amb una sèrie de guanyadors pública i continuada. El concurs Martí i Pol d'Andorra només té vuit edicions documentades. Incorporar aquests territoris demanaria fonts locals i un treball de camp que excedeix aquest estudi.

Les sèries incompletes. Alguns premis territorials tenen anys sense dada (Lloseta, Elx, Santanyí, Burjassot i el Maria Beneyto, sobretot) o es convoquen de manera irregular. Els anys sense dada no entren en els recomptes. Completar-los no canviaria les conclusions generals, però afinaria les xifres de cada premi.

L'abast dels catàlegs. S'han buidat divuit col·leccions, no tota la poesia publicada en català. El registre de l'ISBN depèn de les dades que aporta cada editorial, i algunes col·leccions hi apareixen tard o hi tenen buits. Un cens complet de la poesia publicada, amb totes les editorials i també l'autoedició, seria un projecte de més envergadura.

El territori de qui publica. Dels llibres s'ha registrat el gènere de qui els signa, però no el territori. Per això les xifres dels catàlegs per territori es refereixen al territori de la col·lecció, no al de les autores, i no es poden comparar directament amb les dels premis.

Les generacions dels homes. S'ha datat el primer llibre de les autores premiades, però no el dels autors. Sense aquesta dada no es pot comparar si el reconeixement tardà és propi de les dones o del sistema en general.

Les antologies recents. L'estudi es recolza en el buidatge de les antologies generals que va fer Matas (2024), que arriba fins al 2018. No s'han comptat les antologies publicades després.

La lectura dels textos. L'apartat 5 proposa quatre línies de lectura, però no és una anàlisi literària de les obres. Cada línia mereixeria un estudi propi, amb la lectura detinguda dels poemes.

La manera de comptar. El gènere s'ha classificat de manera binària, segons la identificació pública de cada persona i, en els llibres, segons el primer nom que els signa. Els recomptes són petits i no s'hi ha aplicat cap prova estadística: les diferències indiquen tendències, no relacions de causa i efecte.

Les dades completes, amb la font de cada registre, s'ofereixen en obert perquè qualsevol persona les puga revisar, corregir o ampliar. La pregunta de fons queda oberta: si la pujada dels últims anys és un canvi de fons o una oscil·lació. Només una sèrie més llarga ho podrà dir.

Bibliografia

Estudis i antologies

Abelló, Montserrat; Aguado, Neus; Julià, Lluïsa; Marçal, Maria-Mercè (ed.) (1999). *Paisatge emergent. Trenta poetes catalanes del segle XX*. Barcelona: La Magrana.

Alvarado i Esteve, Helena (2020). «Les Pitiüses: Eivissa i Formentera». A: Julià, Lluïsa (ed.). *Feminismes. Subjectes del nou mil·lenni*. Barcelona: Fundació Revista de Catalunya, p. 216-218.

Ballester, Anna (ed.) (2022). *Elles: constel·lació poètica*. València: Tàndem.

Bourdieu, Pierre (1992). *Les règles de l'art. Genèse et structure du champ littéraire*. París: Seuil.

Broch, Àlex; Cornudella, Joan (ed.) (2016). *Poesia catalana avui 2000-2015*. Juneda: Fonoll.

Díaz Vicedo, Noèlia; Roig, Sandra D. (ed.) (2013). *Donzelles de l'any 2000. Antologia de dones poetes dels Països Catalans*. Barcelona: Mediterrània.

English, James F. (2005). *The Economy of Prestige. Prizes, Awards, and the Circulation of Cultural Value*. Cambridge (Mass.): Harvard University Press.

Gàzquez, Lídia; Casas, Raquel (ed.) (2026). *Foc al cos. Antologia de poesia eròtica femenina catalana, des de l'edat mitjana fins a l'actualitat*. Barcelona: Proa.

Julià, Lluïsa (ed.) (2020). *Feminismes. Subjectes del nou mil·lenni*. Barcelona: Fundació Revista de Catalunya.

Lacueva, Maria (2022). «Introducció». A: Ballester, Anna (ed.). *Elles: constel·lació poètica*. València: Tàndem.

Massanet, Maria Antònia (2020). «Dones, creació i vers a Mallorca i Menorca». A: Julià, Lluïsa (ed.). *Feminismes. Subjectes del nou mil·lenni*. Barcelona: Fundació Revista de Catalunya.

Massanet, Maria Antònia (ed.) (2023). *Flamarades sortiran. Antologia de poesia catalana feminista*. Barcelona: Godall.

Massanet, Maria Antònia; Riera, Aina (ed.) (2014). *Amb accent a la neutra. Antologia de dones poetes a Mallorca*. Palma: Lleonard Muntaner.

Matas Revilla, Meritxell (2019). «"El llenguatge ha posseït el cos". Cap a una antologia de les poetes catalanes del s. XXI». *Lectora. Revista de dones i textualitat*, 25, p. 381-405.

Matas Revilla, Meritxell (2024). *«Al límit de la pell hi ha la metàfora»: un estudi de les poetes catalanes del segle XXI*. Tesi doctoral. Universitat de Barcelona.

Panyella, Vinyet (ed.) (1999). *Contemporànies. Antologia de poetes dels Països Catalans*. Barcelona: Institut Català de la Dona.

Rábade Villar, María do Cebreiro (2004). «Las antologías de mujeres en la poesía catalana (1975-2001)». *Lectora. Revista de dones i textualitat*, 10, p. 325-336.

Rábade Villar, María do Cebreiro (2007). «Elements per a una història de les antologies de poesia a Catalunya». *Els Marges*, 83, p. 15-44.

Riera, Carme (ed.) (2003). *Antologia de poesia catalana femenina*. Barcelona: Mediterrània.

Russ, Joanna (1983). *How to Suppress Women's Writing*. Austin: University of Texas Press.

Sant-Celoni i Verger, Encarna (ed.) (2008). *Eròtiques i despentinades: un recorregut de cent anys per la poesia catalana amb veu de dona*. Tarragona: Arola.

Vidal-Conte, Mireia (ed.) (2017). *Com elles = Their kind: una antologia de poetes occidentals del segle XX*. Palma: Lleonard Muntaner.

Fonts de les dades

Base de dades de llibres editats a Espanya, Agència Espanyola de l'ISBN (cultura.gob.es/webISBN). Consultes de l'octubre de 2026.

Grup 62, fitxes dels premis Carles Riba, Miquel de Palol i Ausiàs March.

Gran Enciclopèdia Catalana, entrades dels premis Carles Riba i Jocs Florals de Barcelona.

Viquipèdia, articles dels premis buidats i de les persones guardonades. Consultes de l'octubre de 2026.

Edicions Bromera, veredictes dels premis Festa d'Elx, Ciutat de Xàtiva i Vicent Andrés Estellés de Burjassot.

Webs dels ajuntaments convocants dels premis territorials i de l'entitat convocant del Premi Amadeu Oller.

Premsa i fitxes editorials per a cada dada contrastada, detallades al full de buidatge.

Apèndix

Les dades completes, amb una fila per guardó, la font de cada registre i els recomptes per col·lecció, són al full de càlcul *Buidatge de premis i catàlegs de poesia en català, 2000-2025*, que es pot descarregar a elpontdeleslletres.cat.

A. Premis buidats

Premi	Territori	Nivell i modalitat	Guardons comptats	Dones	Observacions
Carles Riba	Catalunya	Consagració, obra inèdita	26	6	
Gabriel Ferrater	Catalunya	Consagració, obra inèdita	21	3	Des del 2002; 2008 i 2023 deserts; 2016 sense guardó
Miquel de Palol	Catalunya	Consagració, obra inèdita	25	11	2000 desert
Jocs Florals de Barcelona	Catalunya	Consagració, obra inèdita	26	3	Flor Natural fins al 2005; Premi de Poesia des del 2006
Ausiàs March	País Valencià	Consagració, obra inèdita	26	5	
Vicent Andrés Estellés (Premis Octubre)	País Valencià	Consagració, obra inèdita	25	5	2003 *ex aequo*; 2007 desert; 2025 no convocat
Ciutat de Palma Joan Alcover	Illes Balears	Consagració, obra inèdita	26	2	Datat per l'edició
Premi Mallorca	Illes Balears	Consagració, obra inèdita	17	3	Des del 2005; sense convocatòria del 2012 al 2015
Crítica (poesia catalana)	Tots	Consagració, obra publicada	24	8	Datat per l'any d'anunci
Crítica Serra d'Or	Tots	Consagració, obra publicada	26	8	
Josep Maria Llompart (Cavall Verd)	Tots	Consagració, obra publicada	26	9	
Maria-Mercè Marçal	Catalunya	Territorial, obra inèdita	26	5	
Màrius Torres	Catalunya	Territorial, obra inèdita	24	10	2007 desert; 2008 revocat
Miquel Martí i Pol (Roda de Ter)	Catalunya	Territorial, obra inèdita	30	9	Quatre edicions *ex aequo*
Premi València (Alfons el Magnànim)	País Valencià	Territorial, obra inèdita	24	4	Des del 2002

Premi	Territori	Nivell i modalitat	Guardons comptats	Dones	Observacions
Maria Beneyto (Ciutat de València)	País Valencià	Territorial, obra inèdita	20	3	2007 desert; 2002 i 2023-2025 sense dada; 2011 per verificar
Manuel Rodríguez Martínez (Alcoi)	País Valencià	Territorial, obra inèdita	25	6	2001 desert
Vicent Andrés Estellés (Burjassot)	País Valencià	Territorial, obra inèdita	17	2	2000-2002 sense dada; diverses edicions no convocades
Senyoriu d'Ausiàs March (Beniarjó)	País Valencià	Territorial, obra inèdita	26	6	Fins al 2023; 2008 i 2010 *ex aequo*
Ciutat de Sagunt	País Valencià	Territorial, obra inèdita	24	2	2021 i 2025 deserts
Festa d'Elx	País Valencià	Territorial, obra inèdita	15	5	Buits entre el 2000 i el 2008; no convocat del 2012 al 2015
Ibn Hazm (Ciutat de Xàtiva)	País Valencià	Territorial, obra inèdita	18	4	Biennal des del 2012
Bernat Vidal i Tomàs (Santanyí)	Illes Balears	Territorial, obra inèdita	21	10	2001, 2003 i 2006-2008 sense dada
Vila de Lloseta	Illes Balears	Territorial, obra inèdita	15	3	Onze anys sense dada
Ciutat de Pollença	Illes Balears	Territorial, obra inèdita	14	4	2005-2009 i 2016-2024
Miquel Àngel Riera (Manacor)	Illes Balears	Territorial, obra inèdita	13	8	Des del 2013
Miquel Bauçà (Felanitx)	Illes Balears	Territorial, obra inèdita	10	4	Des del 2016
Amadeu Oller	Catalunya	Debut (inèdits, fins a 30 anys)	27	17	2002 *ex aequo*
Joan Duch	Catalunya	Joves (menors de 35 anys)	17	9	Des del 2008 (abans, volum col·lectiu); 2016 sense dada
Miquel Àngel Riera (joves)	Illes Balears	Joves	8	0	Sèrie fins al 2009; 2006 i 2007 sense dada fiable
Francesc Garriga	Tots	Debut (inèdits)	8	3	Des del 2016; 2019 desert; 2025 sense dada
Salvador Iborra	Tots	Joves (16-30 anys)	8	4	Des del 2018
València Nova	País Valencià	Joves	8	6	Des del 2016; 2018 i 2021 deserts
Gumersind Gomila (Maó)	Illes Balears	Joves (18-35 anys)	5	2	Des del 2021

B. Criteris de codificació

1. **Gènere.** Segons la identificació pública de cada persona; en els llibres, el del primer nom que signa l'obra.
2. **Territori.** Lloc de naixement; si és fora del domini lingüístic, territori de trajectòria.
3. **Debut.** Any del primer llibre de poesia, abans o des del 2000 (només per a les autores).
4. **Any.** Any de l'edició o de l'anunci del premi, no de publicació del llibre.
5. **Tipus de llibre.** Obra original en català, traducció, recuperació d'autor mort abans del 2000, llibre col·lectiu o anònim, o llibre en castellà. Els percentatges es calculen sobre l'obra original.

C. Correccions fetes en contrastar les fonts

Premi	Any	Correcció	Font
Gabriel Ferrater	2016-2017	*Deshora* (Joan Puigdefàbrega) passa del 2016 al 2017; el 2016 queda sense guardó	Nació Digital
Miquel de Palol	2005	Títol: *Pragari*, no *Pregari*	Grup 62
Miquel de Palol	2013	Cognom: Jaume Bosquet, no Bosquer	Grup 62
Premi de la Crítica	2000-2001	Jaume Pont passa al 2001 (any d'anunci)	Universitat de Lleida
Premi de la Crítica	2024-2025	Adrià Targa passa al 2025; Sebastià Alzamora (anunciat el 2026) queda fora	Mallorcadiario

EL PONT
EDICIONS